

23. desember 2004

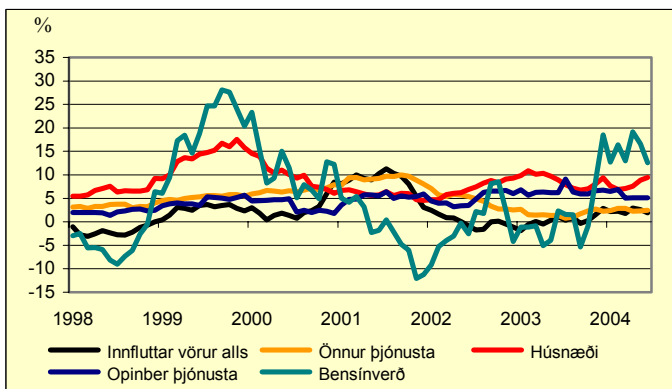
Verðbólga og vaxtahækkun

Meira en helming verðbólgu á þessu ári er hægt að skrifa á tvo höfuðþætti, hækkun húsnæðisverðs og oliuverðs. Til nóvemberloka hækkaði vísitala neysluverðs um 3,8%, en þar af skýrast 1,3% af húsnæði og 0,6% af hækkun bensins. Aðrar hækkunar hlutfallslega þyngra í heildartekjum ársins heldur en fyrri ársfjórðungar. Munar þar mestu um álagðan virðisaukaskatt í október og desember.

Bentar litið er á gjöld ríkissjóðs þá falla þau til með öðrum hætti en tekjur. Þannig eru gjöldin hlutfallslega þyngrri um miðbik ársins heldur en bæði í upphafi og lok árs. Munar þar mestu um að framkvæmdir falla að stærstum hluta til á sumrin.

Upplýsingar í yfirliti Hagstofunnar gefa því ekki tilefni til þess að endurskoða áætlanir um afkomu ársins. Að sjálfsögðu geta orðið frávik bæði tekna og gjaldamegin enda er velta A-hluta ríkissjóðs að nálgast 300 milljarða króna þannig að ekki er óeðlilegt að einhver frávik verði í báðar áttir. Nefna má að eftir að fjármálaráðuneytið birti spá um afkomu ársins hafa verið gerðir kjarasamningar við kennara og áhrif þeirra á gjaldfærslu lífeyrisskuld-bindinga liggja ekki fyrir.

Neysluverðsvísitala eftir eðli og uppruna

Stýrivaxtahækkun Seðlabankans á dögnum hefur í fyrstu valdið hækkandi gengi sem haldið getur aftur af verðlagi innfluttrar vöru. Þá hefur vaxtahækkunin haft skýr áhrif á óverðtrygga vexti. Þrátt fyrir það er ólíklegt að vaxtahækkunin slái á útlánþenslu þegar í stað, þótt reynslan úr fyrri vaxta-upsveiflu bendi til að hún muni gera það síðar.

Stýrivextir hafa engin áhrif á erlent eldsneytisverð. Gera má ráð fyrir að húsnæðisverð haldi eitthvað áfram að hækka fram eftir næsta ári, meðan áhrif af markaðssetningu nýrra húsnæðislána eru að koma að fullu fram. Þá verður að telja líklegt að innlend eftirspurn kyndi undir hækkunum á innlendra þjónustu. Einnig er ástæða til að fylgjast vandlega með spurn eftir byggingarþjónustu, verktakatilboðum og skyldri starfsemi sem neysluvísitalan endurspeglar ekki vel. Spurn eftir þessari starfsemi sveiflast gjarna upp á við á tímum eftirspurnarþenslu og þar getur verið að finna ein fyrstu merki vaxandi verðbólgu. Aftur á móti ber að hafa í huga að við búum við sveigjanlegan vinnmarkað og horfur eru á vaxandi framleiðni sem hvort tveggja ætti að vinna gegn verðbólguþrýstingi.

Um afkomu ríkissjóðs 2004

Að undanfögnu hefur verið unnið að undirbúningi á gerð ársfjórðungslegra uppgjóra á afkomu ríkissjóðs á rekstrargrunni. Í því skyni hefur Fjársýsla ríkisins tekið saman bráðabirgðauppgjör, sem Hagstofan notar til að birta upplýsingar um afkomu hins opinbera, í samræmi við alþjóðlega venju. Nú síðast var birt uppgjör vegna 3. ársfjórðungs 2004. Í þeim tölum kemur fram 5 milljarða króna halli á ríkissjóði sem hefur verið túlkaður á þann veg að áætlun ráðuneytis um tæplega 7 milljarða rekstrarafgang á árinu sé óraunhæf.

Bent skal á að einfaldur framreikningur á gjalda- og tekjutölum fyrstu 9 mánaða ársins gefur ekki rétta mynd af afkomu ársins í heild, heldur þarf að taka tillit til þess hvernig tekjur og gjöld falla til innan þess. Þannig veða tekjur síðasta ársfjórðungs hlutfallslega þyngra í heildartekjum ársins heldur en fyrri ársfjórðungar. Munar þar mestu um álagðan virðisaukaskatt í október og desember.

Þegar litið er á gjöld ríkissjóðs þá falla þau til með öðrum hætti en tekjur. Þannig eru gjöldin hlutfallslega þyngrri um miðbik ársins heldur en bæði í upphafi og lok árs. Munar þar mestu um að framkvæmdir falla að stærstum hluta til á sumrin.

Upplýsingar í yfirliti Hagstofunnar gefa því ekki tilefni til þess að endurskoða áætlanir um afkomu ársins. Að sjálfsögðu geta orðið frávik bæði tekna og gjaldamegin enda er velta A-hluta ríkissjóðs að nálgast 300 milljarða króna þannig að ekki er óeðlilegt að einhver frávik verði í báðar áttir. Nefna má að eftir að fjármálaráðuneytið birti spá um afkomu ársins hafa verið gerðir kjarasamningar við kennara og áhrif þeirra á gjaldfærslu lífeyrisskuld-bindinga liggja ekki fyrir.

Alþjóðlegir reikningsskilastaðlar

Ráðuneytið vill vekja athygli á því að þýðingu alþjóðlegra reikningsskilastaðla í tengslum við innleiðingu reglugerðar ESB nr. 1606/2002, er lokið. Um er að ræða viðamikil verk sem Reikningsskilaráð hefur haft yfirumsjón með í samstarfi við Þýðingarmiðstöð utanríkisráðuneytisins og fjölda sérfræðinga. Um er að ræða 32 staðla og 28 túlkningar sem eiga að gilda frá og með 1. janúar 2005. Frumvarp um breytingar á ársreikningslögum sem innleiðir framangreinda reglugerð liggur fyrir og býður framlagningar á Alþingi. Unnt verður að nálgast [staðlana](#) á heimasíðu fjármálaráðuneytisins.

Margt smátt gerir eitt stórt

Eitt af því sem einkennir jólasíði Íslendinga er að hér á landi fá börn gjafir í skóinn frá hverjum hinna 13 jólasveina sem við erum svo heppin að eiga. Sumir – í öllu falli þeir sem taka við gjöfum frá jólasveinum – velta því stundum fyrir sér hvaðan þessar gjafir koma og hverjir búa þær til. Ljóst er að umfangið er töluvert. Við gefum okkur að almennt fái börn á aldrinum til 14 ára heimsókn frá jólasveinum. Þau eru um 65.000. Ætla má að um 95% þessara barna fái í skóinn ef þeir einir fá sem halda jól. Fjármálaráðuneytið lætur öðrum eftir að reikna hversu mikinn tíma þarf til dreifingarinnar en hefur hins vegar velt verðmætunum fyrir sér. Gerð hefur verið athugasemdir á áætluðu verðmæti skógjafa sem bendir til þess að meðaltalið sé nálægt 250 krónum. Að visu þekktist það að Kertasníkir sé gjafmildari en aðrir jólasveinar og jafnvel að hann sinni stærri markaði en bræður hans. Þótt ekki sé tekið tillit til þess er áætlað verðmæti skógjafanna ríflega 15 m.kr. hjá hverjum jólasveinanna eða um 200 m. kr. samtals. Í þessu mati hefur ekki verið tekið tillit til þess hluta barna sem fær kartöflu í skóinn en þær eru að sjálfsögðu ódýrari en annað þangað fer. Ráðuneytið hefur ekki haft nein tók á því að kanna hvernig jólasveinarnir afla tekna til þeirra gjafa sem þeir ekki framleiða sjálfir. Vitað er að þeir hafa ekki gert yfirvöldum grein fyrir þeirri starfsemi sem þeir hafa undir höndum og ekki er vitað hvar hún er niður komin. Þeir hafa a.m.k ekki enn séð ástæðu til að koma rekstri sínum yfir á einkahlutafélagsform sem gæti gert upplýsingaöflun auðveldari. Þótt jólasveinarnir séu flakkarar eru þeir í öllu falli ekki kennitöluflakkarar.

Vefritið óskar lesendum sínum gleðilegra jóla og farsæls komandi árs. Vefritið kemur næst út á þrettándanum.

Tekjur ríkissjóðs jan-október		
12 mánaða breytingar, %	2002-2003	2003-2004
Skatttekjur alls	6,3	14,9
Skattar á tekjur og hagnað	2,5	19,8
Tryggingagjöld	10,4	10,3
Eignarskattar	-15,9	25,9
Veltuskattar	9,8	12,6
Tekjur alls	10,8	8,1

Gjöld ríkissjóðs jan-október		
12 mánaða breytingar, %	2002-2003	2003-2004
Almenn mál	2,2	7,2
Félagsmál	12,7	8,3
Atvinnumál	10,1	7,4
Vaxtagjöld	-24,0	-8,0
Önnur útgjöld	15,6	-0,6
Gjöld alls	8,2	6,7

Afkoma ríkissjóðs jan-október		
M.kr.	2003	2004
Handbært fé frá rekstri	-19.139	-2.848
Hr. lánsfjárfjöfnuður	1.475	6.425
Afborgun lána	-30.654	-30.856
Br. lánsfjárfjöfnuður	-35.429	-30.680
Lántökur	27.439	30.408
Greiðsluafkoma	-7.989	-272

Ýmsar hagtölur		
12 mánaða breytingar, %	2003	2004
Verðbólga - desember	2,7	3,9
Kjarnaverðb. - desember	3,0	3,5
Launavísitala - nóvember	5,5	5,4
Heildarvelta janúar-ágúst	0,0	9,6
Smá velta janúar-ágúst	0,3	4,3
Atvinnuleysi - nóvember	3,0	2,6